

Література:

1. Сташків Б. І. Теорія прав соціального забезпечення : навч. посіб. / Б.І. Сташків. – К. : Знання, 2005. – 405 с.
2. Ярошенко І. С. Право соціального забезпечення : навч. посіб. / І.С. Ярошенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 232 с.
3. Бланкарт Шарль. Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки / Шарль Бланкарт. – К. : Либідь, 2000. – 583 с.
4. Слюсарчук О.П. Фінансово-економічні механізми модернізації системи пенсійного забезпечення в Україні / О.П. Слюсарчук, Т.О. Бутурлакiна [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua>.
5. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 7 лип. 2011 р. № 3668-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T113668.html.
6. Фурдичко Л. Є. Сучасний стан і реформування системи пенсійного забезпечення України / Л. Є. Фурдичко // Вісн. ун-ту банків. справи Нац. банку України. – 2012. – № 2 (14). – С. 57–61.

Дем'янчук М.А.

кандидат економічних наук, старший викладач
кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Петручок М.В.

студент 2 курсу напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ДІАГНОСТИКА ЧИННИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

У сучасних умовах господарювання важливим напрямком забезпечення економічної та національної безпеки країни є зміцнювання фінансової системи, суб'єктами якої є фінансові установи, у тому числі і банки. Вирішення складних завдань забезпечення фінансової безпеки кожного банку неможливе без комплексного аналітичного дослідження умов та результатів його функціонування. Окремим завданням такого аналізу є діагностика фінансової безпеки банку, яка дозволить адекватно оцінити стан та відобразити специфіку функціонування фінансової установи з врахуванням дії усіх негативних факторів впливу. Оскільки на сьогоднішній день в Україні існують проблемні питання з банківською системою, необхідним є перегляд чинників впливу на економічну безпеку фінансових установ.

Питання економічної безпеки фінансових установ знаходяться в центрі уваги багатьох науковців. Найбільш активно в цьому напрямку працюють такі науковці: Барановський О.І., Смирнова К.А., Бланк І.А., Болгар Т.М., Покропивний С. Ф., Ковальов Д.Ю., Плетникова І.М., Ільяшенко С.М., Ткаченко А.М.,

Резніков О.Л. та інші. Однак постійної діагностики та спостереження вимагають чинників економічної безпеки фінансових установ, що і є метою роботи.

Найбільшу небезпеку для фінансових установ становить висока ймовірність втрати виробничого, фінансового, кадрового, техніко-технологічного, екологічного потенціалу, що, у свою чергу, призводить до погіршення їх фінансового стану, зниження конкурентоспроможності та підвищення ризику діяльності. Ефективність діяльності фінансових установ на пряму залежить від ефективності їх фінансової та інвестиційної діяльності, що і зумовлює посилення уваги до проблеми економічної безпеки, у тому числі банків.

Під економічною безпекою банку зазвичай розуміють стан стійкої життєдіяльності, за якого забезпечується реалізація мети банку та основних його інтересів, захист від внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих факторів незалежно від умов функціонування [1]; властивість своєчасно й адекватно реагувати на всі негативні прояви внутрішнього і зовнішнього середовища банку; здатність протистояти різним посяганням на власність, діяльність і імідж банку, створювати ефективний захист від внутрішніх і зовнішніх загроз [2]; стан, при якому фінансова стабільність і репутація банківських установ не може бути втрачена внаслідок цілеспрямованих дій певної групи осіб або організації як всередині, так і за межами держави, а також через негативні макроекономічні та політичні фактори [3].

На думку Барановського О.І., економічну безпеку фінансової установи слід розглядати в двох аспектах, а саме як [4]:

– сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану установи дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку її функціонування, збереженню й відтворенню його майна та інфраструктури і перешкодити досягненням фінансовою установою статутних цілей»;

– стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує.

До основних завдань системи економічної безпеки належить: забезпечення пропорційного та безперервного економічного зростання, приборкання інфляції та безробіття, формування ефективної структури економіки та розвинутого ринку цінних паперів, скорочення дефіциту бюджету та державного боргу, забезпечення соціального захисту та підвищення якості життя населення, підтримка стійкості національної валюти тощо. Ці завдання визначають стратегію економічної безпеки як формування та обґрунтування стратегічних пріоритетів, національних інтересів, засобів і механізмів вирішення проблем.

Питання економічної безпеки кожної фінансової установи є дуже важливим елементом фінансової безпеки будь-якої країни, адже нестабільність окремого кредитного інституту підриває довіру до банківської системи в цілому. Такі явища здійснюють негативний вплив на фінансову систему та економіку всієї країни, оскільки без стабільної і надійної фінансової системи утримати фінансову безпеку держави на належному рівні доволі важко.

Отже, систему захисту економічної безпеки фінансових установ необхідно будувати з обов'язковим урахуванням внутрішніх можливостей і чинників зовнішнього середовища, оскільки несприятливі ситуації, які впливають на економічну безпеку, виникають на різних рівнях. Тому авторами, на основі аналізу наукової, статистичної та методологічної літератури [5-7] виокремлено чинники, які впливають на економічну безпеку фінансових установ (рис. 1).

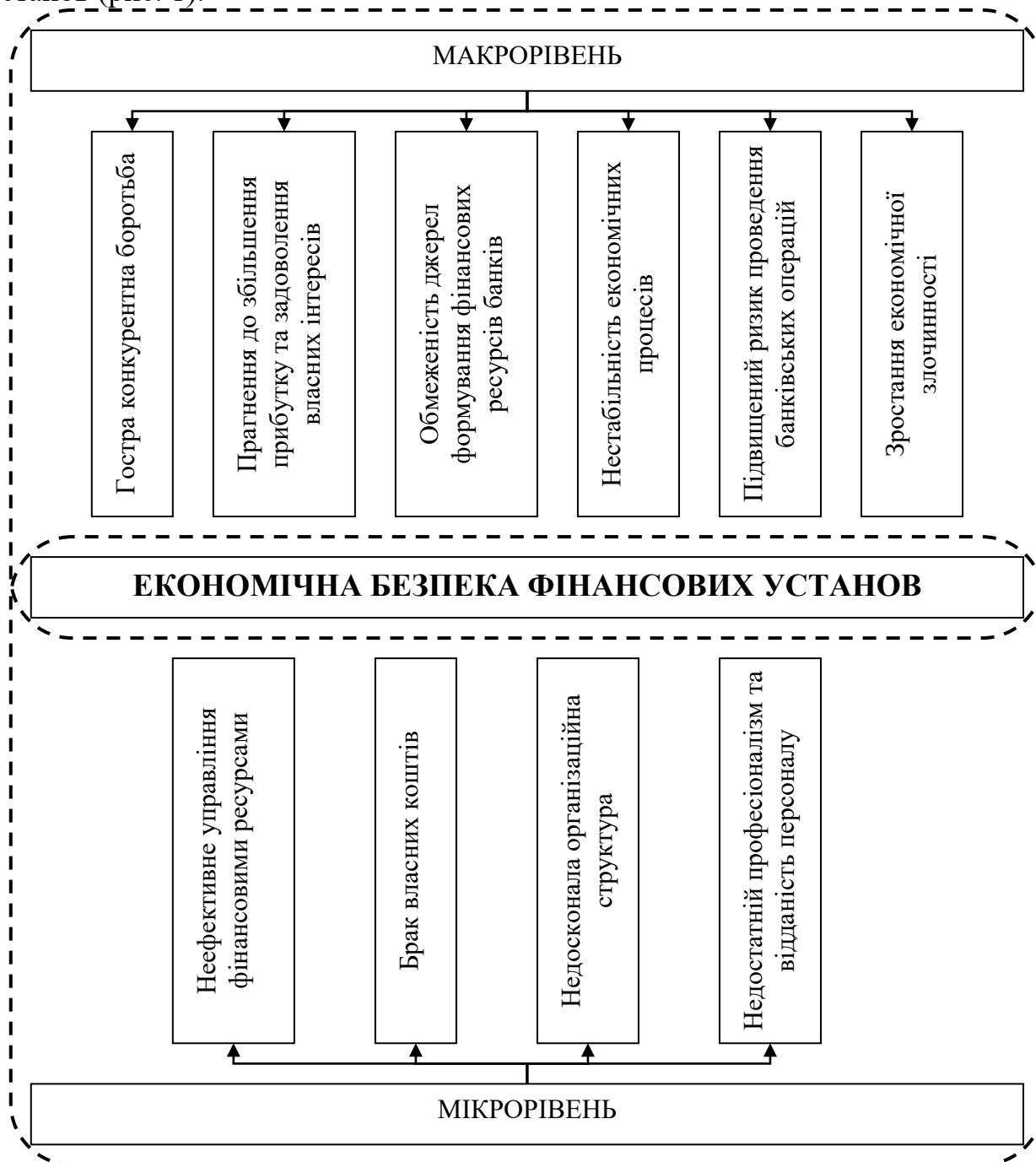

Рис. 1. Чинники економічної безпеки фінансових установ на мікро- та макрорівнях

На мікрорівні економічній безпеці фінансових установ, особливо вітчизняних, загрожує: неефективна система управління фінансовими

ресурсами та ризиками; нерегулярний моніторинг стану зовнішнього середовища; брак власних коштів; надмірна економія на витратах щодо інформаційно-аналітичного забезпечення; недосконала організаційна структура; цілеспрямований підрив ділової репутації; недостатній професіоналізм та відданість персоналу, зокрема, його навмисні дії.

Чинниками, які впливають на економічну безпеку на макрорівні фінансових установ є: гостра конкурентна боротьба; прагнення суб'єктів ринку банківських послуг до збільшення прибутку та задоволення власних інтересів; обмеженість джерел формування фінансових ресурсів банків; нестабільність економічних процесів і недосконалість законодавчої бази; підвищений ризик проведення багатьох банківських операцій; зростання економічної злочинності в кредитно-фінансовій сфері тощо.

Економічна безпека фінансових установ є частиною економічної безпеки банківської системи та країни в цілому. Необхідно відзначити той факт, що банківська система є найважливішою складовою фінансових установ держави. Саме стан банківської системи і визначає рівень фінансово-кредитної безпеки держави, а отже впливає на рівень економічної безпеки окремих фінансових установ. Тому комерційні банки повинні обов'язково забезпечувати належний рівень фінансової безпеки і проводити її оцінку. Від адекватної оцінки сучасного рівня банківської безпеки значною мірою залежить повнота, своєчасність і результативність управлінських заходів із ліквідації, попередження й запобігання наявним та потенційним загрозам у банківській системі, а отже, і національній економіці.

Література:

1. Аналіз банківської діяльності: підручник / Мін-во освіти і науки України, КНЕУ ; ред. А. М. Герасимович. – К. : КНЕУ, 2005. – 599 с.
2. Ареф'єв В.О. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства як запорука його ефективного та стабільного функціонування / В.О. Ареф'єв // Вісник економіки транспорту. – 2010. - № 29. – С. 65-68.
3. Барановський О.І. Банківська безпека: проблеми виміру /О.І. Барановський // Економіка і прогнозування. - 2010. - № 1. - С. 7-26.
4. Бланк, И.А. Основы финансового менеджмента: В 2 т. Т. 1/ И. А. Бланк. - К.: Ника-Центр: Эльга, 2007. - 592 с.
5. Грановська І.В. Особливості становлення та розвитку банківської системи в Україні [Електронний ресурс] / І.В. Грановська // Економічний вісник університету: зб. наук.праць. – 2011. – № 17/2. – Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum.
6. Золотовалютні резерви України 2009–2014 [Електронний ресурс] / Офіційний сайт НБУ – Режим доступу :www.bank.gov.ua.
7. Васюренко О.В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навчальний посібник/ О. В. Васюренко, К. О. Волохата. - К.: Знання, 2006. - 463 с.